

**„BIBLIA DE LA BUCUREȘTI” (1688), O ANTICIPARE
SPIRITUALĂ (CU 330 DE ANI), A CENTENARULUI MARI
UNIRI DE LA 1 DECEMBRIE 1918. „ȘTIINȚA” CITIRII CU
FOLOS A BIBLIEI, ASTĂZI !**

Prot. dr. Ioan Bude

**„THE BUCHAREST BIBLE” (1688), A SPIRITUAL ANTICIPATION
(330 YEARS BEFORE) OF THE CENTENARY OF THE GREAT UNION
FROM THE 1ST OF DECEMBER 1918. „THE SCIENCE” OF THE
USEFUL READING OF THE BIBLE, NOWADAYS!**

Abstract: The Bucharest Bible is the expression of wishing for unity of our ancestors, of language and faith, of preserving of being and worshipping both religious and Romanian. Bringing to life this unique act of Romanian culture, in a century in which the entire people affirmed his consciences, is an irrefutable prove that they were already one from the spiritual point of view, and their desire was to be same from the national point of view. In that sense, the spoken Word of God, and from now one the printed one, in Romanian, proved to be an essential factor to struggle and fulfill this noble desire.

Keywords: Bible, culture, national, religious

1. VOCAȚIA BIBLICĂ A POPORULUI ROMÂN

Potrivit tradiției bisericești reprezentată prin nume de marcă în literatura patristică, precum *Tertulian (+254)*, *Origen (+254)* și *Eusebiu de Cezareea (+340)*, sau prin documente importante, precum *Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane*, „cuvintele vieții veșnice” ale Sfintei Scripturi (*Ioan 1, 68*), au răsunit pentru întâia oară în auzul strămoșilor noștri, încă din vremurile apostolice, prin propovăduirea Sfântului Apostol Andrei „fratele lui Simon Petru”, cel dintâi dintre Ucenicii Domnului care a mărturisit: „Am găsit pe Mesia Care se tâlcuiește Hristos” (*Ioan 1, 41*).

La rândul său, în *Epistola către Coloseni (1, 23)*, scrisă din Roma în anul 63, Sfântul Apostol Pavel precizează că *Evanghelia lui Hristos* a fost

propovăduită „la toată făptura de sub cer.” Sensul plinar al acestei expresii, ni-l oferă un alt text din aceeași scriere: „Nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, Scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos” (*Coloseni 3, 11*).

Termenul „Scit” de mai sus, care nu mai apare în nicio altă scriere a Noului Testament, indică o stare de fapt pe care Sfântul Apostol Pavel o constată și o consemnează ca atare. Dacă atunci (anul 55), când scria (din Efes) *Epistola sa către Galateni*, Apostolul neamurilor nu-i amintea decât pe iudei și pe elini ca fiind „una întru Hristos Iisus” (*Galateni 3, 28*), observăm că acum, la nici zece ani după aceea, scriind *Colosenilor*, el adaugă la neamurile importante convertite și pe „Sciți”, numele generic dat și de Herodot populațiilor existente pe atunci în „spațiul carpato-danubiano-pontic”, însă cu referire specială la locuitorii Sciției Mici (Dobrogea de astăzi).

În lumina acestor mărturii, predica Sfântului Apostol Andrei în Sciția Mică, precum și în teritoriile subcarpatice din nordul Dunării, devine o certitudine, confirmată textual încă odată de același Sfânt Apostol Pavel, când scria Romanilor: „... am împlinit propovăduirea Evangheliei lui Hristos, râvnind astfel să binevestesc acolo unde Hristos nu fusese numit, ca să nu zidesc pe temelie străină... Dar acum, nemaiavând loc în aceste ținuturi (adică în spațiul misionar nord-dunărean „ocupat” de Sfântul Apostol Andrei, n.n.)...când mă voi duce în Spania, voi veni la voi” (*Romani 15, 19-24*)

Prin acest *Cuvânt al Evangheliei*, propovăduit în auzul lor mai întâi oral, iar mai apoi și în scris, au putut afla strămoșii noștri că numele Dumnezeului Care a mântuit lumea (și deci și pe ei), nu este Zalmoxis, ci Iisus Hristos. Drept aceea, ei și-au însușit în mod liber, conștient și temeinic credința creștină, autohtonizând toate evenimentele privitoare la viața și misiunea pământească a Domnului Iisus Hristos și anulând în acest scop distanțe, timp și spațiu și actualizând perpetuu, în viața lor, a familiei și a satului lor, tot ceea ce a adus nou, frumos și adevărat în lume și în istorie Evangheliei Lui.

Pe lângă o străveche și extrem de bogată tradiție spirituală românească, de inspirație eminentamente biblică: colinde, cântece de stea, bocete, balade, doine și chiar basme, un adevăr incontestabil îl constituie faptul că primele scrieri bisericești în românește, au fost cărți, sau fragmente de cărți biblice din Psaltire, din *Evangheliile*, din *Faptele Sfinților Apostoli*, precum și din *Epistolele pauline*, texte care au fost utilizate exclusiv în cultul divin public al Bisericii strămoșești, împlinind astfel o foarte timpurie firească și justificată dorință, a clerului și credincioșilor români, de a avea Cuvântul lui Dumnezeu tălmăcit în limba înțeleasă de popor, adică în limba română.

Desigur că am putea înșira aici, mai întâi numeroasele tipărituri românești coresiene, prin care smeritul, dar înțeleptul diacon Coresi a reușit să dărâme barierele slavonismului din Biserica noastră, ca „*un adevărat părinte al*

literaturii rituale românești tipărite” (N. Iorga, *Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688*, București, 1904, p. 109), apoi „*Palia*” de la Orăștie (1582), apoi „*Cazania*” lui Varlaam (1643, apoi „*Noul Testament*” de la Bălgrad al Mitropolitului Simion Ștefan (1648), apoi „*Psaltirea*” versificată de Mitropolitul Dosoftei (1673), dar mai ales monumentală „*Biblie de la București*” (1688), adică prima ediție integrală a Sfintei Scripturi tipărită în limba română, în urmă cu 330 de ani.

2. UN EVENIMENT EPOCAL: PRIMA BIBLIE TIPĂRITĂ, INTEGRAL ÎN ROMÂNEȘTE (BUCUREȘTI, 1688)

Cu prilejul primei ediții jubiliare a acestei Biblii, (XXXIII + 990 pagini) și editată tot în București după trei sute de ani (în 1988), P.F. Teoctist, Patriarhul de atunci al României, în al său „*Cuvânt înainte*”, preciza: „...*Această Sfântă Scriptură, altfel zis Cuvântul lui Dumnezeu, tipărită acum (adică în 1688 n.n.) pentru prima oară în întregime, în limba română, pune pe fînța noastră etnică pecetea unității de grai, de neam și de spiritualitate și, împreună cu alte numeroase tipărituri bisericești în graiul străbun, apărute mai dinainte, proclamă triumful limbii române în Biserica și în cultura noastră națională... Biblia de la București este o elocventă, strălucită și netrecătoare sinteză care unește într-un întreg – purtând însă pecetea îmbunătățirii – tezaurul de grai, de simțire și de cugetare al întregului neam românesc. Ea este temeiul sănătos și trainic pe care s-a dezvoltat, printr-un lung proces de creație și selecție, limba noastră literară de azi. Le-a revenit cărturarilor neamului menirea de cinste și de răspundere de a spori zestrea de cuvinte a acestui grai cu „frumuseți și prețuiri noi” – cum spune Tudor Arghezi – aducându-l în starea de a da expresie celor mai înalte gândiri și celor mai alese sentimente omenești. S-a spus, pe bună dreptate, că toată armonia poeziei eminesciene, ca și farmecul fără seamăn al marilor noștri scriitori de mai târziu, se află – virtual – în limba românească a Bibliei de la București, așa cum floarea înmiresmată și rodul ei de preț se află în sămânță.” (p. VII și IX).*

Dacă pentru credincioșii români din acea vreme, *Biblia de la București* era un veritabil „sfeășnic” de lumină și de viață, pentru noi și pentru cei de după noi, ea este expresia grăitoare a dorinței de unitate a strămoșilor noștri, care de fapt erau deja una prin obârșie, limbă și credință, fiind mistuiți neîncetat de idealul păstrării, trăirii și slujirii unității bisericești și românești. Înfăptuirea acestui unic act de cultură românească, într-un secol în care întregul nostru neam își afirma cu tărie conștiința de sine (fapt încununat și de reușita unirii – chiar și preț de numai o clipă – săvârșită prin jertfa lui Mihai Viteazul), este dovada incontestabilă că acei ce erau deja una din punct de vedere spiritual, năzuiau să fie una și din punct de vedere național. În acest sens, *Cuvântul lui*

Dumnezeu rostit și, de acum și tipărit în grai românesc, s-a dovedit a fi un factor determinant spre întărirea și împlinirea acestei nobile năzuințe.

Întru cinstirea și veșnica pomenire a tuturor ostenitorilor de atunci, care prin tipărirea *Bibliei de la București*, au dăruit credință, viață și speranță întregului neam românesc, înscriindu-și astfel numele, nu numai în istoria Bisericii și a poporului român, ci și în cer, în *Cartea vieții* (cf. *Luca 10, 20* și *Apocalipsă 20, 15; 21, 27*), redăm mai jos, în facsimil, *Foaia de titlu* a acestei Biblii, *Mesajul* către „pravoslavnicul cititoriu” al savantului specialist în „*a tot meșteșugul tipografiei și îndireptării cuvintelor rumânești ostenitoriu, de Dumnezău iubitoriu Mitrofan Episcopul de Huș*”, precum și *Nota de final*, a fraților Șerban și Radu Greceanu.

A. *Foaia de titlu a Bibliei de la 1688:*

B I B L I A
A D E C Ă
DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
ALEI CEI VECHI ȘI ALE CEI NOAO LEAGE
TOATE
CARE S-AU TĂLMĂCIT DUPRE LIMBA ELINEASCĂ SPRE
ÎNTELEGerea
LIMBII RUMĂNEȘTI, CU PORUNCA PREABUNULUI CREȘTIN
ȘI LUMINATULUI DOMN
IOAN ȘĂRBAN CANTACUZINO BASARABĂ VOIEVOD
ȘI CU ÎNDEMNAREA DUMNEALUI
CONSTANDIN BRÂNCOVEANUL, MARELE LOGOFĂT,

Nepot de sor[ă] al Măriei Sale, carele, după prestăvirea acestui mai suspo-
menit domn, Putearnicul Dumnezău, den aleagerea a toatei Țări Rumânești,
pre dumnealui l-au coronat cu domnia și stăpînirea a toată Țara Ungrovlahiei.
Și întru zilele Măriei Sale s-au săvârșit acest Dumnezăiesc lucru. Carele și
toată cheltuiala cea de săvârșit o au rădicat.

Tipăritu-s-au înfîiu în scaunul Mitropoliei Bucureștilor, în vremea păstoriei
Preasfințitului părinte Chir Theodosie,
mitropolitul țării și exarhu laturilor.

Și pentru cea de obște priință s-au dăruit neamului românesc,
la anul de la facerea lumii, 7197,
iară de la Spăsenia lumii, 1688
în luna lui noiembrie în 10 zile.

B. *Cuvântul Episcopului Mitrofan de la Huși:*

„A tot meșteșugul tipografiei și îndiriptării cuvintelor rumânești ostenitoriu, de Dumnezeu iubitoriu *Mitrofan, Episcopul de Huș*. Și s-au început acest dumnezeiescu lucru în luna lui noiembrie[e], în 5 zile, anul de la începutul lumii 7196, și s-au săvârșit în noiembrie 10, anul 7197.

*
* *

Pre tine, pravoslavnice cititoriu, cu umilință te rugăm, citind pre această și dumnezeiască carte, [acolo] unde vei afla niscare lunecături în lucrul acesta al nostru, să nu bleastemi, ce, ca un bun și cu bună inimă, îndireptează, și nu ne pune întru ponos, ce iartă, că și noi sîntem oameni, aseamene pățimași, ținuți de slaba fire carea nu lasă nici pre un om a rămânea fără greșală. Că, pre cît am putut, cu nevoie am lucrat și, precum am aflat în izvod, așa am dat și în tipariu. Ce te rugăm, iartă, ca și tu să dobândești iertăciune de la Preaputernicul Dumnezeu, al Căruia dar și milă și noi Îl rugăm să fie cu tine pururea.

*
* *

Însă și acesta să știi că, de vei osteni a cerceta pre amăruntul înțelesul aceștii Sfinte Scripturi și de-l vei potrivi cu niscare izvoade, afară de ceale elinești, lătinești, au slovenești, au a altora limbi, și nu să va potrivi, să nu te grăbești îndatăș cumva a defăima, ce să cauți că, între alte izvoade elinești, vei afla un izvod ce au fost tipărit la Francofort, care izvod iaste duple cel vechiu al 72 de dascăli ovrei ce Ptolemeu Filadelful au făcut de au tălmăcit Scriptura Sfântă cea Veache, de pre limba ovreiască pre elinească. Tălmăcitorii dară ai aceștii Sfinte Scripturi pre acela l-au ales mai adevărat și după acela au și tălmăcit. Deci, potrivindu cu acela, vei afla pre ce cale au umblat. Iară de te vei îndoi cumva și pentru izvodul acela, socotind cum nu s-au nemerit izvod bun, alunecându-te duple alte biblii, ce multe încă s-au tipărit, de mulți, ce s-au făcut dascăli tălmăcitori scripturilor sfinte, trăgîndu-le și copilindu-le mai vîrtos în voia numai și părerea lor, carii, nu știm, mai mult au smintit rodul omenesc, au turburat cetitorii. Ce noi spre acestea nimic nu vom lunica, că am văzut acum, în anul de la spăsenia lumii 1687, de nou elinește dînd în tipariu venețianii aceastaș Sfântă Scriptură și iară acelui izvod urmară.

Precum doresc să sosească la vadul cel cu adăpostire, carii sînt bătuți de valuri întru luciul mării, așa am dorit și eu să sosesc la sfârșitul cărții aceștia.

Slavă lui Dumnezeu Celui ce ne-au ajutat, după începutu, de am ajunsu și săvârșitul.”

C. *Nota de final a Bibliei de la 1688:*

„Tipăritu-s-a această sfântă carte în oraș în București, însă cu cheltuiala prea luminatului, prea creștinului și preacuviosului domnului și stăpînului nostru Ioan Șarban C[onstantin] B[asarab] voievoda, biruitorului și oblăduitorului a toată Ugrovlahia, iară cu nevoița și îndireptarea celor ce s-au întîmplat dascăli și mai mult, deslușindu-se pe limba rumânească de cei mici și plecați dentru slugile Mării Sale, Șarban biv 2 logofet i brat ego Radul log[ofet] (adică frații Radu și Șerban Greceanu n.n.). ”

*

*

*

Deși, datorită spațiului limitat, au rămas încă foarte multe de spus despre „Biblia de la București”, sau „Biblia lui Șerban Cantacuzino”, sau „Biblia fraților Radu și Șerban Greceanu”, pentru frumusețea exprimării, și din respect pentru competența celui ce a coordonat comisia de revizie, care a asigurat controlul filologic al ediției jubiliare a acestei Biblii (din 1988), Profesorul Dr. Docent I.C. Chițimia, cităm mai jos un fragment din finalul cuvântului său de apreciere asupra acestui „*Monument de valoare literară perenă*”: „*La 300 de ani de la apariția ei și 300 de ani de la urcarea pe tron a lui Constantin Brâncoveanu, care s-a îngrijit de tipărirea ei, spiritualitatea timpului nostru cinstește, prin ediția jubiliară din acest an, memoria tuturor celor care s-au străduit, cu suflet și minte românească, să dureze un edificiu nepieritor. Căci, dacă ne-am imagina fiecare carte importantă din literatura română veche pe întinsul țării, sub forma unui edificiu în stil arhitectonic propriu, atunci Biblia lui Șerban Cantacuzino este cel mai impunător și complex palat, prin stilurile și culorile sălilor lui interioare variate, reprezentate de textele cu artă proprie, bine intuite și retransmise în arta cuvântului românesc. Răspândită în provinciile țării în zeci și zeci de exemplare, funcțiunea ei a fost încununarea continuității spirituale românești, persistentă de foarte multe secole, și sentimentul de unitate continuă a poporului român*” (p. 983).

De atunci și până astăzi, vreme de 330 de ani, *Sfânta Scriptură* s-a înrădăcinat atât de puternic în viața, sufletul, credința și ființa neamului românesc, încât, dacă prin absurd, o forță năprasnică l-ar despărți de ea, sau dacă el însuși, conștient sau inconștient, ar renunța la ea, istoria lui ar rămâne fără conținut,

el n-ar mai fi popor între popoare, iar numele lui ar pieri din „Cartea vieții” ca un fum !

Inestimabila valoare a Bibliei în general, iar a Bibliei românești în special, precum și rolul ei vital pentru unitatea de credință, de limbă și de neam a românilor de „ieri”, trebuie să rămână în mintea, conștiința, inima și sufletul nostru, al celor de „azi”, dar și al celor de „mâine”, la fel de limpede și de prețioasă ca și la început, pentru că ea a fost, este și va fi izvorul vieții și al mântuirii noastre.

Avem deci datoria de a cinsti Sfânta Scriptură și de a o citi, de a o trăi, de a o păstra și de a transmite și urmașilor noștri, ca pe o comoară de mare preț, căci „unde este comoara omului, acolo este și inima lui” (cf. *Matei 6, 21; Luca 12, 34*).

Dar peste toate acestea, trebuie s-o cunoaștem, să avem dorința, curajul, sau măcar curiozitatea de a ne apropia de ea, și de a o înțelege. Cum anume ? Vom vedea în cele ce urmează !

3. „ȘTIINȚA” CITIRII CU FOLOS A BIBLIEI, ASTĂZI

De regulă, Biblia este citită de oamenii credincioși cu pietate și spre edificare, căutând în ea adevărul propovăduit de Biserică în vederea mântuirii. Ea nu este însă considerată ca o simplă carte de citit, asemenea altor cărți de zidire sufletească, iar cunoașterea ei, în nici un caz nu se oprește la literă și nici nu se poate realiza printr-o simplă și singură lectură făcută întâmplător sau nu.

În cele ce urmează, oferim cititorilor ei, îndeosebi celor neavizați, câteva sugestii de înaltă autoritate și competență, foarte asemănătoare cu cele ale Episcopului Mitrofan de la Huși, reproduse în capitolul anterior, în legătură cu Biblia de la București (1688).

De data aceasta, „dăm cuvântul” unui la fel de vrednic de pomenire Ierarh român din zilele noastre, destoinic diortositor al *Bibliei sinodale românești*. Este vorba de Bartolomeu Anania, fostul Arhiepiscop al Clujului și de versiunea diortosită, redactată și adnotată de el (după *Septuaginta*), a *Ediției jubiliare a Sfântului Sinod*, a *Bibliei sau Sfintei Scripturi* (București, 2001), din al cărei „Prolog”, redăm, în prelucrare, o seamă de prețioase povățuiri.

Biblia sau Sfânta Scriptură este *Cartea* despre care Dumnezeu spune, prin gura Sfântului Său Prooroc Moise, că ea este mai mult decât o *Carte*, este o *Lege* dumnezeiască a vieții: „...ea nu-i pentru voi doar o vorbă goală, ci e însăși viața voastră și, prin Cuvântul acesta vă veți îndelunga zilele...” (*Deuteronom 32, 47*).

Același adevăr ni-l descoperă apoi Însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, când le spune Ucenicilor Săi: „Cuvintele pe care vi le-am grăit, sunt duh și sunt viață”. (*Ioan 6, 63*).

Numai așa a înțeles Biserica cea neîmpărțită, locul și rolul *Sfintei Scripturi* în viața ei și a credincioșilor ei de pretutindeni, cinstind-o ca pe *Cuvântul Cel viu al lui Dumnezeu* și Cel lucrător spre a noastră mântuire, pentru că, potrivit datelor ei, *Acest Cuvânt* al lui Dumnezeu a creat, a mântuit și va judeca lumea.

Și tot așa, cultul, Teologia, viața duhovnicească, iconografia, într-un cuvânt, întreaga structură și viață bisericească ortodoxă, este o dumnezeiască rodire a *Sfintei Scripturi*, așa cum ne-a fost ea încredințată de Sfinții Apostoli și tâlmăcită de către cei mai adânci cunoscători, râvnitori și plinitori ai învățăturilor ei: Sfinții Părinți.

De la ei am învățat că *Biblia e Cartea cărților*, adică este *Cartea* care cuprinde toate cele 80 de cărți sfinte ale istoriei mântuirii, ajunse până la noi. Așadar *Biblia este o Bibliotecă, Biblioteca prin excelență*, singură și singulară în dumnezeiasca ei omenitate. Orice bibliotecă din lume poate avea cărți cu cuvinte despre Dumnezeu însă, *Biblia este însăși rostirea, graiul, Cuvântul lui Dumnezeu* adresat oamenilor prin oameni. Inspirată de Duhul Sfânt, *Biblia este Cartea devenită cărți*, sau altfel spus, *Cartea* care cuprinde scrisorile lui Dumnezeu către lume, scrise în limbajul omenesc.

Cu omul adamic, Creatorul vorbea într-un singur limbaj: cel ceresc, dar omul căzut n-a mai înțeles graiul îngerilor și, într-un târziu, Moise s-a pomenit că tocmai pe el, bălbâitul, îl trimite Dumnezeu să le grăiască oamenilor cuvintele Sale.

„ – Cum o voi face, Doamne, de vreme ce sunt gângav ?

- Tu, într-adevăr, ești, dar Aaron, fratele tău, nu e ! Eu îți voi spune ție, tu îi vei spune lui, el le va spune oamenilor și astfel, tu vei fi pentru el ceea ce sunt Eu pentru tine” (*Ieșirea 4, 10-16*). De acum, *Cuvântul* devenise cuvinte, *Teologia se făcuse filologie*.

A mai trecut o vreme și Moise a mai primit o poruncă:

„ – Apucă-te și scrie toate acestea într-o carte !” (*Ieșirea 17, 14*).

Iar el a scris, dar nu numai o carte; a scris cinci cărți, pe care le-a intitulat „*Tora*”, adică „*Legea*”. După Moise au mai scris și alții, pe rând, alte noi cărți, la intervale de timp mai scurte, sau mai lungi, unele de sute de ani. Apoi, alte sute de ani nu s-a mai scris nimic, până la Hristos, Care a adus „*plinirea vremii*”, dar și a *Legii*, adică Noul Testament (cf. *Matei 5, 17*).

De aici, lungă și dramatică istorie a textului biblic, cu autori sacri și profani, cu limbi originale sau derivate, cu graiuri uitate sau stâlcite, cu traduceri mai bune sau mai puțin bune, cu copiiști atenți sau neglijenți, cu tomuri și colecții vrăfuite și nu de puține ori prăfuite, cu studii și cercetări savante, cu evaluări semantice și ediții critice... totul, în ultimă instanță, menit să-i redea filologiei transparența teologică prin care cuvintele redevin *Cuvânt*.

Deci *Biblia* stă în fața cititorului *ca o prescură* care poate să rămână pâine dospită, poate deveni anafură, sau se poate transfigura în Trup euharistic. Ea

conține trepete de pătrundere = trepete de cunoaștere; trepte de cunoaștere = trepte de inițiere; treptele de inițiere = trepte de sfințenie, astfel încât și noi putem afirma împreună cu Sfântul Apostol Pavel: „...noi nu mai știm de acum pe nimeni după trup; chiar dacă L-am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaștem. Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi” (*II Corinteni 5, 16-17*).

Prin urmare, cititorule român de azi și „de mâine”, care ești „făptură nouă” în Hristos, dacă vei deschide *Cartea cărților* din deprindere, sau din pură curiozitate, fie și numai spre a-ți împlini nevoia de a ști și, chiar dacă ai străbătut-o ca pe un simplu act de cultură, fii sigur că n-o vei uita !

Dacă ai zăbovit asupra ei cu un oarecare interes lingvistic, vei fi aflat că în ebraică și în greaca veche, sunt semănate cuvinte, fraze și denumiri eterogene, împrumutate din culturile cu care autorii biblici s-au învecinat, sau din altele, pe care nici ei și nici părinții lor nu le-au știut.

Dacă ai citit-o numai ca pe o operă literară, iată că ai gustat din ea belșug de genuri și specii literare: poezie lirică și epică, istoriografie, legislație, imnuri sacre și sapiențiale, pagini profetice și apocaliptice, proze scurte și nuclee de roman, scenarii dramatice și eseuri filosofice, sentințe aforistice și incantații prozodice...

Dacă ai cercetat-o cu un ochi critic, necruțător, vei fi descoperit și ceea ce, în fapt, căutai: naivități, inadvertențe (aparent inexplicabile), lacune, supra-puneri, distorsiuni, cacofonii, interpolări, paralelisme și multe alte metehne care te-ar putea sminti, în măsura în care vei decide să te oprești aici.

Dacă, însă, pentru nevoia de a înțelege, o vei cerceta a doua și a treia oară, mai cu de-amănuntul, cu nectineli și reveniri, dacă-ți vei pune gândul și pe textul din fața ta și pe cele paralele, indicate la „trimiteri”, atunci cugetul tău va fi în stare să pipăie înțelesurile din spatele cuvintelor, să pătrundă în luminișurile alegorice ale întâmplărilor, să deslușească, de pildă, de ce jertfirea lui Isaac de către Avraam, s-a întâmplat ca fapt istoric la vremea ei, dar „și-n prefigurare”, pentru vremurile din urmă (*Facerea 22, 1-18; Evrei 11, 19*).

Iar dacă, pentru nevoia de a cunoaște, te vei deprinde s-o citești nu atât pe dinafară, cât mai ales pe dinlăuntru, dacă sufletul ți se va aprinde în văpaia celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor, atunci dorul acesta îți va descoperi că de vreme ce toate cărțile care alcătuiesc această *Carte*, au fost scrise de dragul unui singur personaj, Iisus Hristos, prevestindu-L și vestindu-L și, de vreme ce Iisus Hristos a venit în lume tot de dragul unei singure făpturi – omul – înseamnă că toată *Cartea* se îndreaptă spre o singură ființă, care ești tu, cititorule !

Dacă, ai fi ocolit-o, ar fi fost să treci pe alături de propria ta viață, iar dacă ți-ai asumat-o, a fost spre a te descoperi pe tine, ție însuși.

Acum, ajutat de Sfinții Părinți ai Bisericii și, după caz, de preotul tău duhovnic, vei pătrunde în adevărurile de credință și în sensurile adânci ale Scripturii, adică în lumina lecturii ei duhovnicești, singura care te ridică deasupra lui a ști și a înțelege, plasându-te în văzduhul lui a cunoaște, acolo unde cuvintele redevin Cuvânt și eternitatea te îmbie la *Viață*: „Iar viața veșnică aceasta este: să Te cunoască (oamenii, n.n.) pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos, pe Care Tu L-ai trimis” (*Ioan 17, 3*).

Odată ajuns aici, nu-ți mai rămâne decât Bucuria ! O bucurie imensă, cât Împărăția cea de dincolo de veac, unde suntem cu toții, invitați și așteptați (*Ioan 14, 1-3 și 16, 22*).

Așadar, după cum învăța, la timpul său, un alt mare și vrednic de pomenire Ierarh român contemporan, Mitropolitul Nicolae al Banatului (în cartea sa *Temeiurile învățaturii ortodoxe*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981, p. 20 și 24), „*Sfânta Scriptură nu este o carte greoaie, hermetică, precum unele texte sacre ale altor religii. Și, totuși, în ciuda transparenței care îi este proprie, interpretarea ei ridică destule probleme... Poți cunoaște Scriptura, fără ca aceasta să însemne că o știi tâlcui. Ce sunt de exemplu acei mulți credincioși, despre care însăși Biblia ne spune că au înțeles greșit cuvântul sfânt ? Erau ei necunoscători ai Scripturilor ? Nu, ci doar rău tâlcuitori ai ei. „Vă rătăciți neștiind Scripturile!” (Matei 22, 29), a spus Domnul oarecând saducheilor. Mai limpede se exprimă Sf. Apostol Pavel: „...de învață cineva într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acela e un îngâmfat care nu știe nimic, suferind de boala discuțiilor și a certurilor de cuvinte...” (I Timotei 6, 3-4)... Tălmăcirea Sfintei Scripturi, prin urmare, nu este o îndeletnicire ușoară... Dacă la începuturile creștinismului tălmăcirea cuvântului lui Dumnezeu era mai mult o harismă, curând a devenit o misiune întemeiată pe cunoaștere, pe știință, nu însă știința proprie, ci aceea primită de la Dumnezeu Însuși și de la Sfinții Apostoli, păstrată și transmisă de Biserică, potrivit dreptarului (regulii, n.n.) despre care amintea și Sf. Apostol Pavel în Galateni 6, 16. Cu timpul, „dreptarul” acesta, între altele, s-a concentrat într-o serie de norme care formează obiectul unei discipline speciale, numită Ermineutică, adică teoria regulilor de interpretare corectă a Sfintei Scripturi (adică: regula contextului; regula locurilor paralele; regula circumstanțelor și uzului vorbirii; regula normei de credință și intenția autorului sfânt, n.n.).*

*

*

*

Exact despre această disciplină teologică – Ermineutica – și despre importanța ei în studiile teologice și în tâlcuirea Sfintei Scripturi, ne vorbește în culegerea sa de eseuri pe teme biblice intitulată *Biblia în Biserică* (București, 1997, p. 6, 7, 8), Părintele Profesor Dr. Constantin Coman, de la Catedra de Noul Testament, a Facultății de Teologie Ortodoxă din București: „*Trebuie să mărturisesc, că totul pornește de la propria mea experiență în lectura și cercetarea Bibliei, experiență care însumează anii de școală la seminar, facultate și studii postuniversitare, dar și experiența didactică la catedra de Noul Testament. În toți acești ani am fost confruntat cu o nedumerire, care cu timpul s-a transformat într-o foarte serioasă întrebare: de ce oare studiile biblice sunt marginalizate, iar interesul pentru lectura și cercetarea Bibliei este atât de scăzut în școlile noastre teologice și nu numai ? ... Programele analitice, atât în cadrul seminarului, cât și al facultății, sunt foarte zgârcite cu studiile biblice. Timpul acordat abia permite atingerea nivelului unei introduceri generale și sumare în studiul cărților biblice. Nenorocirea cea mare nu ar fi puținul care se învață, ci mentalitatea care se creează și se cultivă, că aceste generații ar fi cam tot ce se poate ști despre cărțile biblice... Cauza acestei situații privitoare la locul Bibliei și al studiilor biblice în Teologia ortodoxă românească, o constituie lipsa unei înțelegeri proprii a Bibliei..., lipsa unei Ermineutici biblice ortodoxe.” Adică, o spunem, la rândul-ne, cu toată fermitatea, a unei Teologii și Ermineutici biblice ortodoxe, „ecologice”, românești, întocmai cu aceea a autorilor *Bibliei de la București* (1688), care să ne ajute să redescoperim, să înțelegem și să prețuim Biblia și locul ei în Biserică, în istoria și în viața neamului nostru românesc.*

Dimpreună cu Părintele Profesor Constantin Coman, nădăjduim și noi, ca acea *Comisie Mixtă* pentru reforma învățământului teologic românesc, din 1990, să (mai) existe și, cu voia bunului Dumnezeu, să se introducă în școlile noastre teologice atât de necesarul curs de Teologie și Ermineutică biblică ! Și aceasta, cât mai curând !